

(باسى 7 – بەتتە)

كوپ جۇمىس ورنىدارىندا شىنغىپ، 3 جىل ۋاقىتتا كاسىپ ترەكتىسىنە اينالىپ، كاسپورىن جاعىنان ”تاڭداۋلى قىزمەت-كەر“ بولىپ باعالاندى.
حوتان ايماعى گۇما اۋدانىنداعى ار-زىڭكۈل سىكاندار انغۇي ولكەسى چاۋخۇ قالاسىنداعى ۋىسىر توقىماشلىق كاسپيورىنا كەلىپ جۇمىس سىتەدى، ساقا جۇمىسشالاردىڭ تىكەلەي كومەكتەسۋى مەن جەتەكتەۋىن-دە، ول كاسپيورىنداعى تەخنىكا شەبەرى بولپ جەتىلىپ، ۇستازعا اينالدى.
اقسۇ ايماعى كۇشار قالاسىنداعى ادالات اېىلەت 2018 – جىلى بەيچىڭ كىيىم – كەشەك شۇەيۋاننىان وقۇ تاۋىسقانىان كەيىن اۋىلىنا قايتپ شارۋاشلىق قۇرىپ، ۇكىمەتلىڭ كومەكتەسۇ – سۇيەمەلدەۋىندە كىيىم – كەشەك سەرىكتەستىگىن اشپ، 2019 – جىلى 2 مىلليون يۋاننان استام ۇونىم قۇنىن جاراتپ، 40تان استام ايەلدىڭ جۇمىستانۇون جەبەدى.
التاي قالاسىنداعى جىبەك نۇرلاقتان مۇگەدەك ادام، داشۇەدەن وقۇ تاۋىسقانىان كەيىن اۋىلىنا قايتقان ونى جەرگىلىكتى ادام كۇشى بايلىعى جانە قوعامدىق قامتاماسىز-داندىرۇ تاراۋى شارۋاشلىق قۇرۇعا باۋلۇ كۇرسنا قاتىناس-تىردى ۋارى ونىڭ 100 مىڭ يۋان قارجى تويتاپ، ايقىق ۇتۇرلى زاتتار دۇكەننىن تىركەۋگە الدىرۇننا كومەكتەستى، اېلىق كىرىسى 6000 يۋاننان اساتىن ول نەگىزىنەن قازاق ۇلتىنىڭ كەستەشلىك قولونەر بۇيىمدارىن ساتادى.

يدەيالق كوزقاراس ۇزدىكىسىز وزگەردى.
بۇرىن كەيىىر بۇقارا علمى، مادەنىيەت بىلىمدەرىن ۇيرەنۇگە ۋمان بەرمەيتىن، ەرلەردى زور، ايەلدەردى قور ساناۋ يدەيياسى اۋىر ، جۇمىستانۇ كوزقاراسى مەشەۋ ، كۇتىپ وتىرۇعا، يدەك سۇيەۋگە، الاقان جايۇعا ادەتتەنگەن بولاتىن؛

قازىر ”تاماشا تۇرمىسى ەڭبەكپەن جاراتىلادى“، ”باقت كۇرەستەن كەلەدى“ ۇستانىمى جۇرت جۇرەگىنە تەرەڭ ۇيالاپ، ۋار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ەڭبەك تانىمى، شار-ۋاشلىق قۇرۇ نىلەگى، كۇرەس رۇحى كورنەكتى كۇشەيد-دى.
ماسەلەن، قاشقار ايماعى ماكت اۋدانى جۇمىستانۇعا جۇمىس ورنىن تانىستىرۇ جينالىسىن وتكىزگەن كەزدە كوپ-تەگەن بۇقارا جۇمىس ورنى نيفورماتىياسىن جابال ۇعد-سىپ، قىزمەتكەر قابىلداۋعا ىرىقتىلىقپەن تىزىمدەلدى، جينالىسى ەرەكشە دابىرالى ۇوتى.
كەيىىر بۇقارا اۋىلداستارد-نىڭ سىرتقا شىغىپ جۇمىس سىتەپ وراسپ، شىن مانىندە اقشا تاپقانىن، زامانعا ىلەسىپ وزگەرگەندىگىن كورگەندە، سىرتقا شىغىپ جۇمىس سىتەپ، ەل كورپ، جەر كورپ، ۇوزىن جانە ۇيىندەگىلەردى جاقسى تۇرمىسقا كەنەلتكىسى كەلەتىندىكتەرىن دە جابال ېىلدىردى.
اقسۇ ايماعى باي اۋ-دانى كاڭچى اۋىلىنداعى اېلىمىت قىۇم شىنجياڭ مەن باسقا ولكە (قالا) اراسىندا بارپ – كەلىپ ساۋدا سىتەيدى، ول ۇنەمى: ”قازىرگى تۇرمىسىما قاناعاتىابىيىم، مەن ونان ارى قۇلىشنا جۇمىس سىتەپ، ۇيرەنىپ، تاماشا وسى زامان-عى تۇرمىس كەشىرەمىن“، - دەيدى.
حوتان قالاسى تۇسالالا اۋىلىنىداعى روزىنىسا يەيىن تىزمەدلەۋ ارقىلى 2019 – جىلى 3 – ايدا فۇجيان ولكەسى جىنجياڭ قالاسىنا بارپ جۇمىس سىتەدى، ول تاپقان اقشاسىمەن وتباسىنىڭ ەرەكشە باغمىشلىق-تى دامتۇننا كومەكتەستى.
ونىڭ جىگەرلەندىرۇمەن كاسپىتىك ورتا مەكتەپتەن ەندى عانا وقۇ بىتىرگەن ۇنىسى دە فۇجيانعا بارپ جۇمىستانىپ، ۇوز ارمانىنا جەتۇدىڭ ۇورىسىن تاپتى.

ومىرلىك ارمان – مۇراتتارى جۇزەگە استى.
كوپتەگەن ادامدار ۇوز ەر كىمەن تاڭداۋ ارقىلى وزىنە لايىقتى جۇمىس تاپتى.
ولار اۋىل – قىستاقتاردان قالالارعا، ەگىس باستارد-نان ۇوندىرىس سەختارىنا بارپ، دېقانىان جۇمىسشىعا اينا-لىپ، شەبەرلىك ۇيرەنىپ قالماستان، كىرىستەرىن ارتتىرىپ، كەدەيلىكتەن ارلىپ بايۇدى جۇزەگە اسردى، بارىنەن ما-ڭىزدىسى، كوز اياسى كەڭەيىپ، ېىلىم – قابىلەتى ارتىپ، ۇمىر قۇنىن جۇزەگە اسردى.
كوپ ساندى ادام قازىرگى قىزمەت، تۇرمىس جاعدايىنا رازى ەكەندىگىن ېىلدىرىپ، بولاشاققا تولق ۇمۇت ارتپ وتىر.
حوتان ايماعى حوتان اۋدانىنداعى مامەتتوختى يەيىنتوختى ۇوز اسحاناسى بولۇدى ارمانداپ كەلگەن ەدى، 2017 – جىلى ۇرۇبجى قالاسىنداعى ۋىسىر اسحاناعا بارپ شاكىرت بولپ، جۇڭگوشا پىراندىك – كۇلشە جاساۋ ونەرىن تەز ارادا يگەرپ الدى، ۇستازنىڭ كو-مەكتەسۇبەيىن ۋىسىر اسحانا اشپ، قارىدارلاردىڭ بارىنشا قارسى اۋىنما يدە بولدى.
قىزىلسۇ قىرغىز اۋتونوميالى وىلىسى ۇلۇقشات اۋدانى ېيورىتاعاي اۋىلىنىداعى پاشاگۇل كەرىم الەۋمەتتىك يىگىلىك جۇمىستارىنا قىرۇ نىتنامەن ارالاسپ، باسقالارعا كومەك-تەسۇدى قۇانىش ساناپ، ىلگەرىندى – كەيىندى 500 نەشە

شىنجاڭنىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستاندىرۇدى قامتاماسىز ەتۋى

قارسى تۇرىپ، جۇمىستانۇداعى كەمسىتۇگە قارسى تۇرىپ، جۇمىس ورنىنىداعى جىنىستىق مازالاۋعا قارسى تۇرىپ، زاڭسىز جۇمىشى سىتەتۇدى جونگە سالۇ جانە وعان سوققى بەرۇ سىياقتى ارناۋلى ارەكەتتەردى شىكەرلىەي ورسىتەتىپ، ەڭبەك سالاسىنداعى زاڭعا قايشى قىلمىستىق ارەكەتتەردىڭ الدىن الدى جانە جازالادى.
شىنجياڭداعى ۋار دارەجەلى ۇكىمەتتەر ەڭبەكپەن جۇمىستاندىرۇدى قامتاماسىز ەتۇ جاۋاپكەرشىلىگىن شىن مانىندە اتقارىپ، ۇقساماعان وڭىردەگى، ۇقساماعان ۇلتىتاعى، ۇقساماعان دامۇ دەڭگەيىن-دەگى بۇقارانىڭ تولق جۇمىستانۇون جانە اناعۇرلىم جوعا-رى ساپادا جۇمىستانۇون جەبەپ، ۇلتاردىڭ بىرگە دامۇون، العا باسۇون ىلگەرلىتەپ، حالقارالىق ەڭبەككەر جانە ادام-دىق ۇقق ولشەمىن دامۇى كەنجە ۇلتىتىق وڭىرلەردە تا-بىستى امالياقتا اينالدىردى.

كەدەيلىكتى جوپۇدىڭ جولدارىن قاراستردى.
كەدەيد-لىكتى جوپۇ — ادامزاتتىڭ ارمانداپ كەلگەن مۇراتى ۋارى ادامدىق ۇقتى قامتاماسىز ەتۇدىڭ ماڭىزدى مازمۇنى.
بىر-لەسكەن مەمەلەكتەتەر ۇيىمىنىڭ 2030 – جىل باياندى دامۇ كەڭەستىك ۇتارىتى ”بۇكىل دۇنيە جۇزىندە ۋارقانداي فور-ماداعى كەدەيلىك اتاۋىلنى جوپۇدى“ باياندى دامۇدىڭ ماڭىداي الدى نىساناسى ەتىپ بەلگىلەپ، حالقارالىق قوعام-نىڭ كەدەيلىكتى جوپۇ كوكەي تەستى تىلەگىن بەينەلەدى.
جۇڭگو بىرلەسكەن مەمەلەكتەتەر ۇيىمىنىڭ كەڭەستىك تارتىپ-تەرىن بەلسەنە تىياناقتاندىرىپ، جاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتە-لىك بۇكىل جۇڭگو حالقىنىڭ دوڭگەلەك داۋلەتتىلىگى، ۋىسىر ۇلتىتى دا قاتاردان قالدىرماۋ دەگەنگە تاباندى بولدى.
شىنجياڭ باستان – اياق دامۇ ارقىلى ادامدىق ۇقتى جەبەۋ-گە، تارىبەلەۋ – باۋلۇ، قابىلەت قۇرىلىسى، ەڭبەكپەن جۇ-مىستاندىرۇ ارقىلى كەدەيلىكتەن ارىلتۇدى جەبەۋگە تاباندى بولپ، لاڭكەستىكتەن، ۇشقارلىقتان ۇنىمىدى تۇردە ساقتانۇ جانە وعان سوققى بەرۇمەن قاتار، قوعام ورنىقتىلى-ەن جۇزەگە اسىرىپ جانە حالق تۇرمىسىن جاقسارتىپ، كە-دەيىلەردىڭ سانىن زور دارەجەدە ازايىتتى، كەدەيلىكتىڭ تۇىلۇ مولشەرىن كورنەكتى تۇردە تومەندەتتى.
2013 – جىلدان 2019 – جىلدىڭ ايعانى دەيىن، شىنجياڭدا جىىنى 25 كەدەي اۋداننىڭ كەدەيلىك قالپاعى السىدى، 3107 كەدەي قىستاق كەدەيلىك تىزىمىنەن شىعارىلدى، كەدەيلىكتىڭ تۇىلۇ مولشەرى 19.4%تەن 1.24%كە تومەندەدى.
2014 – جىلدان 2019 – جىلدىڭ ايعانى دەيىن، جىيىنى 737 مىڭ 600 وتباسى، 2 مىلليون 923 مىڭ 200 ادام كەدەيلىكتەن ارىلدى، 2020 – جىلدىڭ ايعانىدا تۇگەل كەدەيلىكتەن ارىلىپ بولادى.
شىنجياڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى

الاستاۋ جانە ادامدىق ۇقتى قامتاماسىز ەتۇ، كەدەيلىكتەن ارىلتۇ جانە باياندى دامۇ سىياقتى دۇنيە جۇزىلىك قىيىن ما-سەلەلەردى شەشۇدىڭ جاڭا جولنى تاپتى.
اىروپىلى ەڭبەك باستاماسىنا ۇن قوستى.
بارلىق ەڭ-بەكشىلەردىڭ اىروپىلى ەڭبەكپەن شۇغىلدانۇننا مۇمكىندىك جاساپ، سول ارقىلى ادامنىڭ جان – جاقىتى دامۇون جۇزەگە اسىرۇ — حالقارالىق ەڭبەككەر ۇيىمىنىڭ ماڭىزدى باستاما-سى ۋارى ادامدىق ۇقققا قۇرمەت ەتۇ مەن ونى قامتاماسىز ەتۇدە بولۇعا ۇيسىتى بورىش، ول حالقارالىق قوعامنىڭ ورتاق تانىمى مەن تالىپىنىسن بەينەلەيدى.
جۇڭگو ۇكىمەتى باستان – اياق ادامدى نەگىز ەتۇگە تاباندى بولپ، حالقا-رالىق ەڭبەككەر ۇيىمىنىڭ باستاماسىنا بەلسەنە ۇن قوسپ، «جۇڭگو اىىروپىلى ەڭبەك مەمەلەكتەتەر جوىسپارىن (2020 — 2016)» مۇقيات تىياناقتاندىرىپ، اىىروپىلى ەڭبەك ۇستانىمىن مەمەلەكتىنىڭ ساياساتىمەن جانە دامۇ جو-باسىمەن توعىستىردى.
شىنجياڭ مەمەلەكتىنىڭ قاتىستى سايا-ساتتىق شارالارىن قاتاڭ اتقارىپ، ەڭبەكشىلەردىڭ تىلەگىنە قۇرمەت ەتۇگە، ەڭبەكشىلەردىڭ ۇقق – مۇددەسىن قور-عاۋعا، ەڭبەك ورتاسى مەن شارت – جاعدايىن جاقسارتۇعا، ەڭبەكشىلەردىڭ قۇنىن اىگىلەۋگە كۇش سالپ، ۋار ۇلت ەڭبەكشىلەرىنىڭ ەركىن، تەڭ، حاۋىپسىز جانە اىىروپىلى شارت – جاعدايدا قىزمەت سىتەۋون قامتاماسىز ەتىپ، قالىڭ ەڭبەكشىلەردىڭ اىىروپىلى جۇمىستانۇون پارمەندى تۇردە جەبەدى.
«جۇڭخۇا حالق رەسىپۇبلىكاسىنىڭ نەگىزگى زاڭى»، «جۇڭخۇا حالق رەسىپۇبلىكاسىنىڭ ەڭبەك زاڭى»، «جۇڭخۇا حالق رەسىپۇبلىكاسىنىڭ جۇمىستانۇدى جەبەۋ

زاڭى» قاتارلى زاڭداردىڭ بەلگىلەمەلەرى مەن تالاپتارىنا قاتاڭ نەگىزەلەپ، وسى وڭىردىڭ ۇسى جۇزىندىك جاع-دايىن ارقاۋ ەتىپ، ۋىسىر قىدىرۇ پارمەندى ساياساتتىق شارا-لاردى شىعارپ، ۋار ۇلت ەڭبەكشىلەرىنىڭ ورنىقتى جۇمىس-تانۇوننا ۇتۇرلى ۋادىس – امالدارىمەن كومەكتەستى.
سوڭغى جىلدارى شىنجياڭدا قالا – قالاشىقتارداعى تىركەلگەن جۇ-مىسىسىزدىق مولشەرى %3.5 تەن تومەن دەڭگەيدە ساقتا-لىپ، ۋار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ەڭبەك ۇقىمىنان تولق يىگىلىك-تەنەۋون ەڭ جوعارى دەڭگەيدە قامتاماسىز ەتىپ، ۇمىسىر ۇسۇرۇ ۇقىعى مەن دامۇ ۇقىمىن اناعۇرلىم جوعارى دەڭگەيد-دە جانە اناعۇرلىم كەڭ ماعانادا جۇزەگە اسىرۇعا مەسىم نەگىز قالادى.

سوڭغى ۇسوز

جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى ورتالىق كومىتەتىنىڭ باس شۇجىي، مەمەلكەت ۇتوراعاسى، ورتالىق اسكەرىي نىستەر كومىتەتىنىڭ ۇتوراعاسى شي جىنپىڭ: ”جۇمىستاندىرۇ — ەڭ ۇلكەن حالق تۇرمىسى“ دەپ باسا دابىرتەدى.
حالقارا-لىق ەڭبەككەر ۇيىمى ماقولداغان «الەمدىك جۇمىستاندىرۇ كەڭەستىك تارتىبىندە»: ”جۇمىستاندىرۇ — كەدەيلىكتى جوپۇدىڭ وزەكتى ۇتۇيىنى“ دەپ العا قوبىلدى.
اىىروپىلى ەڭبەكتى جۇزەگە اسىرۇ ەڭبەكشىلەردىڭ ۇمىسىر ۇسۇرۇى مەن دامۇون، وتباسىنىڭ جازاسىمدى، باقتىتى بولۇون، قو-عامنىڭ باياندى تىنىشتىعن قامتاماسىز ەتۇدە توتەنشە ما-ڭىزدى.
شىنجياڭ بەلسەندى ەڭبەكپەن جۇمىستاندىرۇدى قامتاماسىز ەتۇ ساياساتىن اتقارىپ، ۋار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستانۇ نەگىزگى ۇقىمىن پارمەندى تۇردە قورعاپ، ۋار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ۇندىرىس، تۇرمىس شارىت – جاعدايىن كورنەكتى تۇردە جاقسارتىپ، ۋار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تاماشا تۇرمىس جاراتۇ تىلەگىن بارىنشا قاناعاتاندىردى.

ۋىسىر مەزگىلدەن بەرى، حالقاراداعى ۇشىننارا كۇشتەر يدەولوگىيالىق سىڭغار جاقىتلىمىنا جانە جۇڭگوعا قارسى تۇرۇداعى قاجەتتە بولا، شىنجياڭنىڭ ادامدىق ۇقتى قامتا-ماسىز ەتۇدە جاساعان وراسان زور قۇلىشىنىستارىن ەلەپ – ەسكەرمەي، ادامدىق ۇقق جونىندە قوس ولشەم قولدان-دى.
ولار فاكىتى ەلەمەي، اق پەن قارانى شاتانستىرىپ، شىنجياڭ ”زورلاپ ەڭبەككە سالىدى“ دەگەن اتالىشى ماسە-لەنى قاساقانا دابىرالاپ، شىنجياڭنىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستان-دىرۇدى قامتاماسىز ەتۇ قىزمەتىنە كۇيە جاعىپ، شىنجياڭدا-عى ۋار ۇلت بۇقاراسىن ەڭبەك ۇقىمىنان ماقرۇم ەتۇگە، ولاردى ماڭگى ۇوزىن – ۇوزى وقشاۋالاعان، تۇيىق، مەشەشۇ كەدەيلىك كۇيىندە تۇرمىس كەشىرتۇگە سۇقتاندى، شىنجياڭداعى ۋار ۇلت حالقىنىڭ تاماشا باقتىتى تۇرمىسقا دەگەن تالىپىنىسنا قارسى مۇنداي كەرتارتىپالىق ادىلەتتىلىكتى، العاباسارلىقتى سۇ-يەتىن بارلىق ادامداردىڭ باتىل قارسىلىمىنا ۇشىرايتىندىعى داۋسىز.

ادامدىق ۇقققا قۇرمەت ەتۇ جانە ونى قامتاماسىزدان-دىرۇ — جۇڭگونىڭ نەگىزگى زاڭىنىڭ پرىنسىپى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى مەن جۇڭگو ۇكىمەتى ازاماتتاردىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستانۇ ۇقىمىنا باستان – اياق ۋمان بەرىپ جانە ونى قامتاماسىز ەتىپ، ۋارقانداي فورماداعى زورلاپ ەڭبەككە سالۇدان باتىل ساقتاندى جانە ونى جويدى.
شىنجياڭنىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستاندىرۇدى قامتاماسىز ەتۇ سا-ياساتى مەن اماليياتى جۇڭگونىڭ نەگىزگى زاڭى مەن زاڭدا-رىنا ۇيلەسەدى، حالقارالىق ەڭبەككەر جانە ادامدىق ۇقق ولشەمىنە ۇيلەسەدى، شىنجياڭداعى ۋار ۇلت حالقىنىڭ تاماشا تۇرمىس كەشىرۇ كۇشتى تىلەگىنە ساي كەلەدى، حالق تۇر-مىسىنا يىگىلىك جەتىگىزەدى، جۇرت قالاۋىنا ۇيلەسەدى، جۇرت تىلەگىنە باپ كەلەدى.

ەڭبەك تۇرمىستى وزگەرتەدى، ەڭبەك باقت جازاتا-دى.
بولاشاققا نازار اۋدارا وتىرىپ، شىنجياڭ حالقتى وزەك ەتكەن دامۇ يدەياسىنا تاباندى بولپ، جۇمىستاندىرۇ — حالق تۇرمىسىنىڭ نەگىزى دەگەن ۇستانىمعا تاباندى بولپ، جۇمىستاندىرۇدى الدىڭغى ورنىغا قوپۇ ستراتەگىيا-سىن جانە اناعۇرلىم بەلسەندى جۇمىستاندىرۇ ساياساتىن ۇز-دىكىسىز اتقارىپ، ەڭبەكپەن جۇمىستاندىرۇدى زور كۇشپەن جەبەپ، اناعۇرلىم تولق، اناعۇرلىم جوعارى ساپالى جۇمىس-تاندىرىۋدى جۇزەگە اسىرىپ، ۋار ۇلت حالقىنىڭ كۇن سايىن ارتىپ وتىرعان تاماشا تۇرمىس قاجەتىن ۇزدىكىسىز قاناعات-تاندىرۇ جولىندا قاجىماي – تالماي قۇلىشىنىس جاسايدى.

(شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ 9 - ايدىڭ 17 - كۇنى بەييجىڭنەن بەرگەن خابارى)

^[1] شىنجياڭنىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستاندىرۇدى قامتاماسىز ەتۋى